

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

นิติธรรมกับมาตรการการไต่สวนของ ป.ป.ช.

จัดทำโดย นางสาวณมา สุวรรณจุฑะ
รหัส ๕๙๐๔๔๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๔
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นิติธรรมกับมาตรการการไต่สวนของ ป.ป.ช.

สุวณา สุวรรณจูฑะ^๑

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

มาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลัก “นิติธรรม” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่น่าคิดว่าหลักนิติธรรมมาบัญญัติไว้ในบทมาตรา แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มิได้บัญญัติว่าหลักนิติธรรมมีความหมายอย่างไร มีสาระสำคัญอย่างไร บุคคลหรือหน่วยงานทั้งหลายซึ่งอ้างถึงหลักนิติธรรมจึงต่างอธิบายหลักนิติธรรมไปตามความรู้ความเข้าใจตามการศึกษาค้นคว้า หรือตามการตีความของแต่ละบุคคลเอง ส่งผลให้ความเข้าใจในเรื่องหลักนิติธรรมมีอยู่อย่างแตกต่างหลากหลาย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหนึ่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลัก “นิติธรรม” เช่นกัน อย่างไรก็ตามยังมีกระแสข่าวเผยแพร่ออกมาว่ามติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งชี้มูลความผิดคดีอาญาบางกรณี เป็นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ปกติ กล่าวหาเลื่อนลอย ขาดพยานหลักฐาน ไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม เลือกลงปฏิบัติ เร่งรีบ รวบรัด ชี้มูลความผิดโดยขาดความเที่ยงธรรม

ผู้จัดทำในฐานะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบัน เห็นว่าเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. โดยเฉพาะขั้นตอนของการไต่สวนข้อเท็จจริง จึงจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงเจตนารมณ์การจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. และทราบหลักสำคัญของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ดำเนินการในปัจจุบันว่าอยู่ภายใต้ “หลักนิติธรรม” อย่างไร หรือไม่

จึงเชื่อมั่นว่า เอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ จะเป็นส่วนสำคัญจะทำให้เข้าใจ “หลักนิติธรรม” กับมาตรการการไต่สวนของ ป.ป.ช. ได้ไม่มากนัก

คำสำคัญ ไม่มี

^๑ กรรมการ ป.ป.ช. อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ความนำ

หลายปีที่ผ่านมา มีคำกล่าวจากบุคคลในหลายภาคส่วนว่าให้ทุกคนเคารพยึดถือและปฏิบัติตามหลัก นิติธรรม จนกล่าวได้ว่าไม่มีบุคคลใดปฏิเสธถึงความสำคัญของหลักนิติธรรมว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องได้รับการเคารพยึดถือและปฏิบัติตาม จนแม้กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ ยังได้บัญญัติให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่น่าคิดว่าหลักนิติธรรมมาบัญญัติไว้ในบทมาตรา แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มิได้บัญญัติว่า หลักนิติธรรมมีความหมายอย่างไร มีสาระสำคัญอย่างไร และหากฝ่าฝืน ผลของการฝ่าฝืนเป็นเช่นใด บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐทั้งหลาย ซึ่งอ้างถึงหลักนิติธรรมจึงต่างอธิบายหลักนิติธรรมไปตามความรู้ความเข้าใจตามการศึกษาค้นคว้า ตามการตีความของแต่ละบุคคลเอง ความเข้าใจในเรื่องหลักนิติธรรมจึงมีอยู่อย่างแตกต่างหลากหลาย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือที่เรียกกันโดยย่อว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหนึ่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลัก “นิติธรรม” เช่นกัน อย่างไรก็ตามเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ได้ปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนภายหลังการแถลงข่าวของศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคณกรกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะโฆษกกรรมการ ป.ป.ช. ขณะนั้น ต่อเรื่องการไต่สวนข้อเท็จจริง กรณีกล่าวหานางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา เกี่ยวกับโครงการรับจำนำข้าว และการระบายข้าวของรัฐบาล โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่านางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรียังมีความผิดและให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามฐานความผิดดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๗๐ ซึ่งนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เห็นว่ามติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ปกติ กล่าวหาเลื่อนลอย ขาดพยานหลักฐาน ไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม เลือกปฏิบัติ เร่งรีบ รวบรัด ซ้ำมูลความผิดโดยขาดความเที่ยงธรรม

จึงมีความสำคัญยิ่งในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้สังคมไทยเกิดความเข้าใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. โดยเฉพาะขั้นตอนของการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน ว่าอยู่ภายใต้ “หลักนิติธรรม” อย่างไร หรือไม่

เนื้อหา

ประวัติและความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ^๒

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของประเทศไทยมีมาแต่อดีต นับตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงยุคปัจจุบัน โดยจุดเริ่มต้นของยุคปัจจุบัน ได้เริ่มจากมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. ๒๔๗๑ พระราชบัญญัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๖ พระราชกฤษฎีกาวีธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำความผิดหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. ๒๔๙๐ พระราชบัญญัติเรื่องราร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๔๙๒

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๔ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติราชการตามมติประชาชน (ก.ป.ช.) เพื่อรับเรื่องราร้องทุกข์และพัฒนาเป็นกรมตรวจราชการแผ่นดินในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ และได้ถูกยุบเลิกไปในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับภาษีอากร (ก.ต.ภ.) ขึ้นตามพระราชบัญญัติตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากร และรายได้อื่นของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๓

ภายหลังการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ได้มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนโดยรวมงานของ ก.ต.ภ. สำนักงานคณะกรรมการเรื่องราร้องทุกข์และงานของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เข้าด้วยกันแล้วจัดตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ (ก.ต.ป.) ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๑๔ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ มีหน้าที่ตรวจและติดตามการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ของบรรดานิสิต นักศึกษา นักเรียนและประชาชนหลากหลายอาชีพในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งแม้ภาพเปลือกนออกอาจมองเห็นเป็นเรื่องการเรียกร้องขอทวงคืนรัฐธรรมนูญการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ในเบื้องลึกเป็นสิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ปัญหาการทุจริตในวงราชการ ในกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองได้เป็นตัวกระตุ้นอย่างสำคัญต่อการทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงในครั้งนั้นลุกลามไปทั่ว เพราะเมื่อมีสัญญาณบ่งบอกว่าอำนาจอธิปไตยได้หวนกลับมาเป็นของปวงชนชาวไทย เหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยเริ่มเบาบางลง ประชาชนได้โอกาสเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง เป็นผลให้สำนักงาน ก.ต.ป. ต้องถูกยุบเลิกไป

^๒ สำนักงาน ป.ป.ช. . เข้าถึงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ใน <https://www.nacc.go.th/main.php?filename=nacc&>

นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายกรัฐมนตรี

กล่าวปราศรัยทางโทรทัศน์ ณ ตึกหอพระสมุท สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

เมื่อนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาและดำเนินการตามคำเรียกร้องดังกล่าว ความประการนี้มีปรากฏตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๑๓/๒๕๑๗ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ว่า "ด้วยปรากฏว่ามีผู้ร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการ ตรงมาที่นายกรัฐมนตรีและสำนักนายกรัฐมนตรีมากราย และมีการกล่าวอ้างว่ามีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอยู่เสมอ ซึ่งบางกรณีเกี่ยวข้องกับข้าราชการหลายกระทรวง ทบวง กรม หรือรัฐวิสาหกิจ รัฐบาลนี้มีเจตจำนงอยู่ว่าจะต้องป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการให้หมดสิ้นไปหรืออย่างน้อยก็ให้บรรเทาเบาบางลง" จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ ๙ (๖) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ แต่ไม่ทันได้เริ่มดำเนินการ นายสัญญาธรรมศักดิ์ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียก่อน หลังจากนั้นเมื่อได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ก็ได้ปรับปรุงคณะกรรมการ ป.ป.ป. ใหม่ และเริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๗ หลังจากนั้นไม่นานก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๑๘ และตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๕ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๘ จัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ป. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้น

เมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีการกำหนดองค์กรอิสระขึ้นรวม ๘ องค์กรหนึ่งในจำนวนนั้นได้มีองค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เรียกว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น

ต่อมาในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ (ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๑๖ ตอนที่

๑๑๔ ก วันที่ ๑๗ พ.ย. ๒๕๔๒) เป็นผลให้สำนักงาน ป.ป.ป. ได้ถูกยุบเลิกไป และได้มีการจัดตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ป.ป.ช." ขึ้น

ลักษณะและขนาดของสัญลักษณ์

เป็นดวงตรารูปทรงดอกบัวตูมหรือหยดน้ำและมีขนาดกว้าง ๒ ใน ๓ ของความสูง ประกอบด้วยอุณาโลมและรัศมี โดยรอบด้านล่างเป็นโล่และพื้นที่ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนคือ

- ส่วนบน เป็นพานรัฐธรรมนูญ
- ส่วนที่สอง จะอยู่ด้านล่างขวาของโล่ เป็นรูปตุลแขวนอยู่บนด้ามพระขรรค์ มีธรรมจักรประกอบอยู่ด้านหน้า
- ส่วนที่สาม จะอยู่ด้านล่างซ้ายของโล่เป็นรูปกงจักรและมีลูกศรกับสายฟ้าไขว้สอดในกงจักรเบื้องล่างของโล่เป็นริบบิ้นหรือโบรอนอยู่ด้านล่างและบนแถบโบจะมีข้อชัยพฤษ์ผูกวางไว้บนริบบิ้น

ความหมายของสัญลักษณ์

- อุณาโลม หมายถึง มหาบุรุษความยิ่งใหญ่
- รัศมี หมายถึง การแผ่ไพศาล
- โล่ หมายถึง การป้องกันอันเป็นหน้าที่พิเศษของงาน ป.ป.ช.ซึ่งเป็นการ ป้องกันมิให้มีผู้กระทำการทุจริต และในโล่ดังกล่าว ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วนคือ

๑. พานรัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายสูงสุดของประเทศเป็น
ศูนย์ อำนาจอธิปไตยและก่อให้เกิดมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้น

๒. ตูลหรือตาชั่งและธรรมจักร หมายถึง ความยุติธรรมและคุณธรรม

๓. กงจักรสายฟ้าและลูกศร หมายถึง ความรวดเร็วใน การ
ปราบปรามการทุจริต

โบและช่อชัยพฤกษ์ หมายถึงความมีชัยชนะที่มั่นคงตามแนว
ปณิธานแห่งความตั้งใจที่แน่วแน่และแข็งแกร่งของ ป.ป.ช. ทอดตัววางอยู่บน
ความอ่อนโยนที่นุ่มนวลของพื้นฐานองค์กร

- สีม่วง ใช้เป็นสีพื้นของโลโก้ หมายถึง วันที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยประกาศใช้ ซึ่งเป็นวันเสาร์
- สีเขียว ใช้เป็นสีของริบบิ้น หมายถึง วันที่พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตพ.ศ.๒๕๔๒
ประกาศใช้ซึ่งเป็นวันพุธ
- สีทอง ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของสัญลักษณ์ หมายถึง ความ
เป็นมงคลความรุ่งเรือง ศักดิ์ศรีและความสง่างาม

วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์

วิสัยทัศน์ : เป็นองค์กรหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ได้รับการยอมรับ และ
เชื่อมั่นทั้งในและต่างประเทศ

พันธกิจ :

๑. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีค่านิยมเกี่ยวกับการซื้อตรง มีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ไม่เพิกเฉยต่อการทุจริต กระตุ้นให้สังคมเกิดค่านิยมต่อต้านการทุจริตอย่างกว้างขวาง

๒. พัฒนากลไกการปฏิบัติงานขององค์กรให้เอื้อต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่มีมาตรฐานสอดคล้องกับสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

๓. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคีเป็นเครือข่ายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เข้มแข็ง รวมถึงบูรณาการร่วมมือกับภาคีพันธมิตรเพื่อให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๔. พัฒนาให้เป็นองค์กรหลักการบริหารจัดการที่ดีและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และตรวจสอบทรัพย์สิน มีบุคลากรที่มีความสามารถระดับมืออาชีพ เข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่ มีระบบการทำงานและฐานข้อมูลที่ทันสมัย รวดเร็ว เท่าทัน มีประสิทธิภาพ

๕. เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการบริหารการสื่อสาร โดยใช้สื่อที่ทันสมัยและเหมาะสมเป็นเครื่องมือ

วัตถุประสงค์ :

วัตถุประสงค์หลัก ๑ สังคมทุกภาคส่วนมีค่านิยมเชิดชูคุณธรรม จริยธรรม และวินัย

ยุทธศาสตร์ ๑ : รมรงค์เสริมสร้างวัฒนธรรม

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๑.๑ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวินัย

๑.๒ สร้างต้นแบบคุณธรรม จริยธรรม

วัตถุประสงค์หลัก ๒ ความเชื่อมั่นและการเข้ามามีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ ๒ : สร้างเครือข่ายพันธมิตรพิชิตคอร์รัปชัน

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๒.๑ พัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืน

๒.๒ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

วัตถุประสงค์หลัก ๓ การนำยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ ๓ : พัฒนาวัดกรรมและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๓.๑ สร้างกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๒ จัดทำและขับเคลื่อนมาตรฐานความโปร่งใสของประเทศไทย

๓.๓ พัฒนาวัดกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

วัตถุประสงค์หลัก ๔ ความมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ ๔ : พัฒนากลไกตรวจสอบ สอนงตอบประชาชน

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๔.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

๔.๒ ป้องกันและขจัดทุจริตระดับชาติ

๔.๓ พัฒนากลไกพิทักษ์ทรัพย์สินแผ่นดิน

๔.๔ พัฒนาและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์หลัก ๕ บุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ ๕ : บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๕.๑ สร้างกลไกรองรับภารกิจ

๕.๒ พัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

๕.๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์หลัก ๖

ยุทธศาสตร์ ๖ : พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ เสริมสมรรถนะและจิตสาธารณะ

บุคลากร

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

๖.๑ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๖.๒ พัฒนาศักยภาพบุคลากร

๖.๓ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากร

ภารกิจหลักและอำนาจหน้าที่

ภารกิจหลัก :

สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๒. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๓. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตในวงราชการและการเมือง

๔. ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

๕. เสนอบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช.

อำนาจหน้าที่ :

ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตาม

รัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยแบ่งอำนาจหน้าที่หลักๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านป้องกัน เป็นสิ่งที่สำนักงาน ป.ป.ช. ให้ความสำคัญมาก โดยเน้นในเรื่องการรณรงค์การสร้างจิตสำนึก ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลุกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของสังคม รวมไปถึงประเทศชาติอีกด้วย

๒. ด้านปราบปราม เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวกับการไต่สวน ด้วยความยุติธรรม และรวดเร็ว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายการคุ้มครองพยาน

๓. ด้านตรวจสอบ สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของราชการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง

๔. ด้านวิชาการ สำนักงาน ป.ป.ช. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมดำเนินงานควบคู่ไปกับแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขที่ยึดมั่นอยู่ในหลักนิติรัฐและหลักธรรมาภิบาล ภายใต้วิสัยทัศน์ "สังคมไทยมีวินัยและยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทุกภาคส่วน ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต" โดยส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย และถ่วงดุลอำนาจ

๕. ด้านการต่างประเทศ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสำคัญกับการประสานงานคดีทุจริตระหว่างประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ทั้งในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน และแบบทวิภาคีกับองค์กรต่อต้านการทุจริตในประเทศต่างๆ อาทิ จีน สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ ราชอาณาจักรภูฏาน และองค์กรระหว่างประเทศอย่าง World Bank และ UNODC เป็นต้น นอกจากนี้ ยังผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริต ด้วยการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ครั้งที่ ๑๔

แผนยุทธศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดแผนยุทธศาสตร์ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐) ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : สนับสนุนให้มีการสร้างเสริมค่านิยมสุจริตและต่อต้านการทุจริตอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินบทบาทหน้าที่เป็นองค์กรหลัก (Prime mover) ในการประสานงาน กับองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างความร่วมมือในการสร้างวัฒนธรรมสุจริตและต่อต้านการทุจริต อย่างกว้างขวางให้แก่ประชาชนทุกวัยและทุกภาคส่วน

มาตรการ/แนวทาง

- สร้างเสริม (ปลูก-ปลูก) จิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีค่านิยมสุจริตเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจน ความมีระเบียบวินัย

- ร่วมกันหาแนวทางการปรับฐานความคิดของคนไทยโดยเฉพาะนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ เห็นแก่ส่วนรวมของประเทศชาติและแนวทางการสร้างนักการเมืองที่มีเจตนาธรรมณ์แนวทางการเมือง และ การกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

- การใช้การศึกษาและศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในการต่อต้านการทุจริต ให้ แก่เด็ก/เยาวชน ตลอดจนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : พัฒนากลไกและรูปแบบในการตรวจสอบทรัพย์สิน และปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบทรัพย์สิน การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน รวมทั้งการไต่สวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จโดยเร็วจนไม่มีคดีค้าง

มาตรการ/แนวทาง

- พัฒนาบุคลากรสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีความเป็น มืออาชีพ

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคดี

- พัฒนาฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริตและภารกิจด้าน การตรวจสอบทรัพย์สิน

- สนับสนุนการวิจัยเพื่อวิเคราะห์การตรวจสอบทรัพย์สินในเชิงป้องกัน

- พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการด้านการปราบปรามการทุจริตและด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานร่วมมือกับเครือข่ายภาคีทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้มีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อขยายเครือข่ายภาคประชาชน/ประชาสังคมให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

๓. เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายภายในประเทศ

๔. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับต่างประเทศในการสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรการ/แนวทาง

- การพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้มีประสิทธิภาพ โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องเน้น การพัฒนาการประสานความร่วมมือให้มีลักษณะของการบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ส่วนขององค์กรใน การต่อต้านการทุจริต พัฒนาศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อช่วยในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และพัฒนา กลไกการติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ชาติฯ เพื่อให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพ การขับเคลื่อนแผนงานตามยุทธศาสตร์ชาติฯ อย่างต่อเนื่อง

- การพัฒนาและขยายเครือข่ายภายในประเทศในทุกพื้นที่และทุกภาคส่วน โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ให้การ สนับสนุนทรัพยากรในระยะเริ่มแรก เพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งช่วยเหลือตัวเองได้ ดูแลสนับสนุนให้ เกิดการขยายตัวอย่างยั่งยืน และในฐานะที่เป็นองค์กรนำในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ต้องริเริ่มเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคที่เกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การเสริมสร้างให้เครือข่ายภาคประชาสังคมและประชาชนมีความเข้มแข็ง โดยการสนับสนุนด้านทรัพยากร และการสร้างขวัญกำลังใจเพื่อเพิ่มจำนวนและคุณภาพของเครือข่าย สำหรับเป็นแนวร่วมในการแจ้งเบาะแส และตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ

- พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่อต้านการทุจริตและองค์กรเอกชนในระดับนานาชาติ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีความมาตรฐานในการปฏิบัติงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : พัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และบริหารจัดการที่ดีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization-LO) มีบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ

มาตรการ/แนวทาง

- การสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยการศึกษาวิจัยและการพัฒนา

- พัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้กับบุคลากรในองค์กรและประชาชน

- พัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ โดยสร้างบุคลากรเชี่ยวชาญสำหรับตรวจสอบและปราบปรามการทุจริตรายสาขา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการบริหารการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ : เพื่อใช้เครื่องมือการประชาสัมพันธ์เชิงสังคมในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และเครือข่ายกับสังคม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ทางด้านต้นทุนของการทุจริตคอร์รัปชันที่มีต่อประชาชน องค์กร และประเทศชาติ และเพื่อปลูกกระแสการให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริตภายในองค์กรระดับประเทศ

มาตรการ/แนวทาง

- เสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารโดยใช้เทคนิคด้านการตลาดเชิงสังคม (social marketing) เพื่อพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับความรู้และความต้องการในการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม โดยมีการใช้ประโยชน์จากความตื่นตัวของสังคมในด้านการใช้สื่อสังคม (Social media) พัฒนาระบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่มีภารกิจด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีความเป็นมืออาชีพ

• พัฒนาระบบการบริหารการสื่อสารต่อสังคมร่วมกับเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังและความเป็นเอกภาพในการสื่อสารต่อสาธารณะ

นอกจากนี้ยังมีแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ต้องยึดถือดำเนินการด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน
มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

- ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และวินัยแก่ทุกภาคส่วน
- กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- ผลักดันให้ค่านิยมเชิดชูความดี ความซื่อสัตย์สุจริต และรังเกียจการทุจริตเป็นค่านิยมร่วม

ของชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

- ประชาสัมพันธ์ต่อต้านการทุจริต
- เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

- ส่งเสริมการสร้างความเป็นอิสระในการดำเนินงาน
- สร้างกลไกการต่อต้านการทุจริตโดยการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น
- เสริมสร้างการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ เสริมสร้างประสิทธิภาพของกฎหมาย
- เสริมสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบทรัพย์สิน
- เสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการรับสินบน และส่งเสริมความซื่อสัตย์ในภาคธุรกิจ

เอกชน

- ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ
- จัดทำดัชนีชี้วัดความโปร่งใสในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรการ/แนวทางดำเนินงาน

- ส่งเสริมการประพฤติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานเส้นทางวิชาชีพและมาตรฐานค่าตอบแทนพิเศษ
- ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือด้านวิชาการกับองค์กรต่างประเทศ
- ส่งเสริมการสร้างองค์การจัดการความรู้
- ส่งเสริมการสร้างศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการทุจริต
- สร้างมาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมของหน่วยงานต่อต้านการทุจริต

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งยังคงบัญญัติให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและให้มี อำนาจหน้าที่นอกเหนือไปจากที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บางประการ ที่สำคัญคือให้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองรวมอยู่ด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งได้ประกาศและมีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๔ จึงได้ปรับปรุงกลไก และ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกเหนือไปจากที่ได้มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หลายประการ ได้แก่

๑. การส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การคุ้มครองพยานหรือผู้ให้ถ้อยคำ การจัดให้มีเงินสินบน รางวัลตอบแทน หรือประโยชน์อื่นใดกับผู้ให้ถ้อยคำหรือผู้ที่แจ้งเบาะแสหรือ ข้อมูลใดเกี่ยวกับการทุจริต การยกย่องและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แจ้งเบาะแสหรือให้ข้อมูล เกี่ยวกับการทุจริต การกันผู้ถูกกล่าวหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยาน การให้หน่วยงานของรัฐ เปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน รวมทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริง และกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เกิด ความชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. การจัดตั้งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด เพื่อสรรหาคณบดี มี คุณธรรมจริยธรรมในแต่ละจังหวัดเพื่อดำเนินงานต่อต้านการทุจริต โดยกฎหมายกำหนดให้เริ่มมี กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด หลังวันประกาศใช้กฎหมาย ป.ป.ช. ฉบับ ใหม่แล้ว ๒ ปี ในการนี้เองสำนัก ป.ป.ช. จึงได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดครบทั้ง ๗๖ จังหวัด เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบัน

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ
(Pol.Gen.Watcharapol Prasarnrajkit)

กรรมการ ป.ป.ช.

นายปรีชา เลิศกมลมาศ
(Mr.Preecha Lertkamolmart)

พลตำรวจเอก สถาพร หลาวทอง
(Pol.Gen.Sataphon Laothong)

นายณรงค์ รัฐอมฤต
(Mr.Narong Rathamarit)

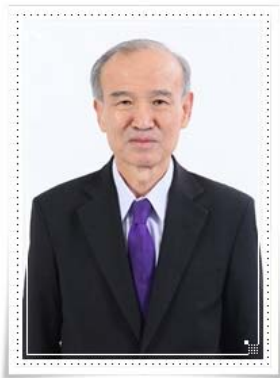
นางสาวสุภา ปิยะจิตติ
(Miss Supa Piyajitti)

นายวิทยา อาคมพิทักษ์
(Mr.Vittaya Arkompituk)

นางสุwana สุวรรณจุฑา
(Mrs.Suwana Suwanjuta)

นายสุรศักดิ์ ศรีวิเชียร
(Mr.Surasak Keereevichien)

พลเอก บุญยวัจน์ เครือหงส์
(Gen.Boonyavat Kruahongs)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ใต้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา กรณีมีการร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับอื่นที่เทียบเท่า นอกจากตำแหน่ง

(๒) ใต้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหมวด ๖ การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(๓) ใต้สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๒) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ใต้สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๒) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการด้วย ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๕) ใต้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลใด กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๓/๒ มาตรา ๑๒๓/๓ มาตรา ๑๒๓/๔ และมาตรา ๑๒๓/๕

(๖) ใต้สวนและวินิจฉัยการกระทำความผิดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ การประสานความร่วมมือเพื่อประโยชน์แห่งการใต้สวนและวินิจฉัยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๗) ดำเนินการตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในคดีทุจริตที่ผู้ประสานงานกลางตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการหรือพิจารณาให้ความช่วยเหลือกับต่างประเทศในคดีทุจริตซึ่งมิใช่คำร้องขอความช่วยเหลือตามกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

(๘) กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามบทบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑๐) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๑) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๑๒) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามหมวด ๓ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

(๑๓) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผย ต่อสาธารณะด้วย

(๑๔) เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(๑๕) ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์หรือออกเอกสารสิทธิ แก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

(๑๖) ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑๗) ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต

(๑๘) ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขาธิการ

(๑๙) แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๒๐) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่

(๒๐.๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.๒๕๔๒

(๒๐.๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๒

(๒๐.๓) พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๔๓

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ให้ถ้อยคำ เพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

(๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใดๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อตรวจสอบ ค้น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(๓) มีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาด ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๔) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยทำข้อตกลงกับหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อมอบหมายเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยานบุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๖) วางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนตามมาตรา ๓๐

(๗) ในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๗.๑) แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

(๗.๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมตัว ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการต่อไป

(๘) ตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินหรือการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินนั้นได้ เพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

(๙) ฟ้องคดีหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแล้วแต่กรณี ดังนี้

(๙.๑) ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณาแล้ว ไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้

(๙.๒) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด

(๑๐) มีอำนาจสั่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาสั่งพักราชการหรือ พักงาน เพื่อรอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ทางราชการหรือเป็นอุปสรรคในการไต่สวนข้อเท็จจริง

(๑๑) จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำและแสดงบัญชีรายการรับจ่ายโครงการที่บุคคลหรือนิติบุคคลเป็นผู้สัญญาเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริง กรณีคู่สัญญาใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือแสดงบัญชีรายการรับจ่ายไม่ถูกต้องครบถ้วนในสาระสำคัญ หรือกรณีมีความจำเป็นจะต้องตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินหรือการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล โดยการประสานหรือสั่งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับเรื่องดังกล่าวไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ แล้วให้หน่วยงานของรัฐนั้นรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๙ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีการเปิดเผยกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคดีที่อยู่ระหว่างการไต่สวน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ โดยให้มีการจัดทำข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลและผลกระทบต่อรูปคดีด้วย

สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้จัดทำเว็บไซต์ <https://www.nacc.go.th> ขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบกระบวนการ และขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยแยกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง ซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ

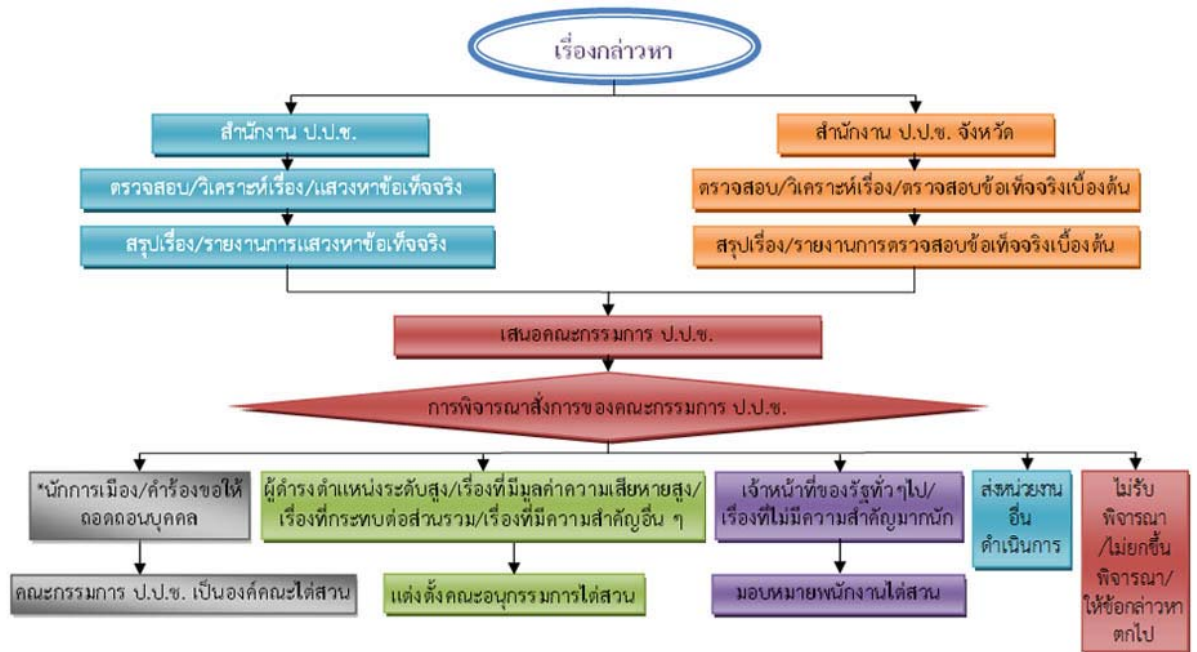
๑) กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต ต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

๒) กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายว ยผิดปกติโดยกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงแต่ละลักษณะจะแบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ ๑ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งคณะเป็นองค์คณะในการไต่สวน ใช้สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือกรณีที่มีการร้องขอให้ถอด ถอน นักการเมือง หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

รูปแบบที่ ๒ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยคณะอนุกรรมการ ไต่สวนใช้สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน นักการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงที่มีความสำคัญ ร่องลงมาจาก รูปแบบ ที่ ๑ รวมทั้งใช้สำหรับเรื่องที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือที่จำเป็นต้องใช้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านมาร่วมในการไต่สวนด้วย

รูปแบบที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยพนักงานไต่สวน ใช้ สำหรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐทั่ว ๆ ไป ที่ไม่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน มากนัก

ส่วนที่ ๒ เป็นรายละเอียดของเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการไต่สวน ข้อเท็จจริงทั้งหมด ประกอบด้วย เลขที่รับเรื่อง วันที่รับเรื่อง เลขที่เรื่อง ชื่อ ตำแหน่ง สังกัดของ ผู้ ถูกกล่าวหา พฤติการณ์ตามข้อกล่าวหา และขั้นตอนการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการ มาแล้วจนถึงปัจจุบัน

ระเบียบที่เกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกระเบียบที่เกี่ยวกับการไต่สวนข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน (รูปแบบที่ ๒) โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑.๑ การแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนและการคัดค้านอนุกรรมการไต่สวน

๑.๑.๑ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงในเรื่องใดแล้ว ให้ประธานอนุกรรมการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และจัดให้มีการประชุมเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว โดยในการประชุมครั้งแรกให้คณะอนุกรรมการไต่สวนพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๐

(๒) การมอบหมายให้อนุกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายตามข้อ ๑๙

(๓) การแจ้งข้อกล่าวหา ตามข้อ ๑๕

(๔) เรื่องอื่นๆ ที่จำเป็น

๑.๑.๒ การประชุมคณะอนุกรรมการไต่สวน ต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติของที่ประชุมคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ถือเสียงข้างมาก อนุกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๑.๑.๓ ในการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ จะให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือตามหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อล่วงพ้น สิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งสำเนาคำสั่งดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนแล้ว

๑.๑.๔ ให้ไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมมากที่สุด

๑.๑.๕ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการถ้าผู้นั้นมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหามาก่อน

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา

(๓) มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะญาติหรือเป็นหุ้นส่วนหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดแย้งกันทางธุรกิจกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

คำคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน กรรมการภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน หรือวันทราบเหตุแห่ง การคัดค้านโดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้าน ด้วยว่าจะทำให้การไต่สวน ข้อเท็จจริงไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ในการนี้ ให้ประธานกรรมการส่งสำเนาคำคัดค้าน ให้ประธานอนุกรรมการทราบและรวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง แล้วให้ประธาน กรรมการเสนอคำคัดค้านให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา โดยระหว่างนั้น ห้ามมิให้อนุกรรมการผู้ ถูกคัดค้านยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการไต่สวน จนกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมี มติยกคำคัดค้านตามข้อ ๑๒ แต่อาจทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้

๑.๑.๖ อนุกรรมการผู้ใดเห็นว่าตนมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง หรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีกรกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ โดย เทียงธรรมให้แจ้งประธานกรรมการทราบโดยเร็ว ระหว่างนั้นห้ามมิให้อนุกรรมการผู้นั้นยุ่งเกี่ยวกับการ ดำเนินการของคณะกรรมการไต่สวน และให้นำข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๑.๗ การเปลี่ยนแปลงอนุกรรมการ ไม่กระทบถึงการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ ดำเนินการไปแล้ว

๑.๒ การแจ้งข้อกล่าวหาและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๑.๒.๑ เมื่อคณะกรรมการไต่สวนเห็นว่ามิพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุน ข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการไต่สวนเรียกผู้ถูกกล่าวหา มาพบ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหา ทราบ และให้ออกาส ผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาอัน สมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหา

๑.๒.๒ ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาอาจแก้ข้อกล่าวหาโดยทำเป็น หนังสือหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหาสิทธินำทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการ ชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ ทั้งนี้ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าว ต้องมิใช่ พยานในเรื่องที่กล่าวหา

๑.๒.๓ ในกรณีที่คณะกรรมการไต่สวนเห็นว่าพยานหลักฐานใดที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวหาหรือเป็นการประวิงให้ชักช้า คณะกรรมการไต่สวนจะไม่ทำการไต่สวน พยานหลักฐานนั้นก็ได้

๑.๓ การไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๑ คณะกรรมการไต่สวนมีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวม พยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด

ในการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วน เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน ให้คณะกรรมการไต่สวน มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕^๓ (๑) (๒) และ (๓) และมาตรา ๒๖^๔

๑.๓.๓ การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้อนุกรรมการบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใดและเมื่อใด

เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ รับรองว่าเป็นสำนวนที่ถูกต้องก็ได้

ถ้าหาต้นฉบับเอกสารไม่ได้เพราะสูญหาย หรือน่าเชื่อว่าถูกทำลาย หรือโดยเหตุประการอื่นจะนำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

๑.๓.๔ การสอบปากคำพยาน ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่นั้นด้วย เว้นแต่บุคคลซึ่งอนุกรรมการอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๓.๕ การสอบปากคำพยาน ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระสำคัญตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้ว ให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้อนุกรรมการซึ่งร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้อนุกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

ในบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้ขูดลบหรือบันทึกข้อความทับ ถ้าจะต้องแก้ไขข้อความที่ได้บันทึกไว้แล้วให้ใช้วิธีขีดฆ่าหรือตอกเติม และให้อนุกรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกแห่งที่ขีดฆ่าหรือตอกเติม

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อ ให้บันทึกเหตุแห่งการไม่ลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

^๓ มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียก เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

(๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่ อันใด รวมทั้ง ยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่าง เวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อ ตรวจสอบ ค้น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่ง เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และหากยัง ดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการ ต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(๓) มีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงาน เอกชนดำเนินการเพื่อ ประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๔) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเดินทางและค่าตอบแทนของพยาน บุคคล และเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเรื่องอื่นใดเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับการจ่ายเงินสินบนตามมาตรา ๓๐

^๔ มาตรา ๒๖ ในการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและ เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ

(๒) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาซึ่ง ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้นำ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๓.๖ ในกรณีที่คณะกรรมการไต่สวนเห็นว่าการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือรวบรวมพยานหลักฐานใดจะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญคณะกรรมการไต่สวนจะดเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุอันไว้ในส่วนการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วย

๑.๓.๗ ในกรณีที่การไต่สวนข้อเท็จจริงพบว่า มีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดในเรื่องที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการไต่สวนได้ด้วย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ถ้าพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ให้ประธานกรรมการรายงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร้ายแรงผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวน โดยจะแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนคณะเดิมเป็นผู้ไต่สวนข้อเท็จจริง หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนคณะใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ให้คณะกรรมการไต่สวนที่ได้รับแต่งตั้งดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไป ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ กรณีเช่นนี้ ให้ใช้พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ดำเนินการมาแล้วเป็นพยานหลักฐานของการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องนี้ได้

๑.๓.๘ ในการไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีกล่าวหาว่าร้ายแรงผิดปกติ หากคณะกรรมการไต่สวนตรวจสอบพบว่ามีกรณีตามมาตรา ๗๘ วรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการไต่สวนรายงานให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบโดยพลัน

กรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาไว้ชั่วคราว และผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอผ่อนผัน หรือขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ หรือแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับกรณัร้ายแรงผิดปกติ ให้คณะกรรมการไต่สวนตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้วทำความเข้าใจเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑.๔ การพิจารณาและสรุปสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง

๑.๔.๑ เมื่อคณะกรรมการไต่สวนได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหา และที่ผู้ถูกกล่าวหามาใช้อ้างหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา นั้นเพียงพอแล้วให้ประชุมพิจารณาซึ่งนำพยานหลักฐานทั้งปวง แล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร แล้วจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง ตามมาตรา ๕๐ เสนอต่อประธานกรรมการ

๑.๔.๒ เมื่อประธานกรรมการได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาภายในสามสัปดาห์

๒. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน (รูปแบบที่ ๓) โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ การแต่งตั้งพนักงานไต่สวน

ห้ามมิให้เสนอชื่อพนักงานไต่สวนที่มีลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นผู้รับมอบหมายให้ดำเนินการไต่สวนในเรื่องนั้น

๒.๒ การแจ้งคำสั่งมอบหมายและกำหนดแผนและแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๒.๑ เมื่อคณะกรรมการได้มีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานไต่สวนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องใดแล้ว ให้พนักงานไต่สวนดำเนินการดังต่อไปนี้โดยเร็ว

(๑) แจ้งคำสั่งมอบหมายตามข้อ ๑๔

(๒) กำหนดแผนและแนวทางในการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยระบุขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ ปฏิทินกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน และการดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นแก่การไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๒.๒ การแจ้งคำสั่งมอบหมายให้พนักงานไต่สวนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ตามข้อ ๑๓ (๑) ให้พนักงานไต่สวนแจ้งเป็นหนังสือตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยจะให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน แล้วมอบสำเนาคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาฉบับหนึ่ง หรือจะส่งสำเนาคำสั่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ผู้ถูกกล่าวหา ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือตามหลักฐานที่ปรากฏจากการไต่สวนข้อเท็จจริงก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันที่สำเนาคำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแล้ว

๒.๒.๓ ในหนังสือแจ้งคำสั่งให้พนักงานไต่สวนระบุว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธิคัดค้านพนักงานไต่สวนได้ ถ้าพนักงานไต่สวนผู้นั้นมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) รู้แจ้งเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหามาก่อน

(๒) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กล่าวหา

(๓) สาเหตุโกรธเคืองกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๔) เป็นผู้กล่าวหาหรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดากับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

(๕) มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในฐานะญาติ หรือเป็นหุ้นส่วน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดแย้งกันทางธุรกิจกับผู้กล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหา

คำคัดค้านพนักงานไต่สวน ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการภายในเจ็ดวัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งแต่งตั้งพนักงานไต่สวน หรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้านโดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่า จะทำให้การไต่สวนข้อเท็จจริงไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างใด ในการนี้ ให้ประธานกรรมการส่งสำเนาคำคัดค้านให้พนักงานไต่สวนทราบและรวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง แล้วให้ประธานกรรมการเสนอคำคัดค้านให้คณะกรรมการพิจารณา โดยระหว่างนั้น ห้ามมิให้พนักงานไต่สวนผู้ถูกคัดค้านยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการไต่สวนจนกว่าคณะกรรมการจะมีมติยกคำคัดค้าน แต่พนักงานไต่สวนผู้ถูกคัดค้านอาจทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการได้

๒.๒.๔ การพ้นจากการเป็นพนักงานไต่สวนจากเหตุคัดค้าน ไม่กระทบถึงการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

๒.๒.๕ พนักงานไตสวนผู้ใดเห็นว่าตนมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านตามข้อ ๑๕ วรรคหนึ่ง หรือเห็นว่ามิเหตุอื่นที่อาจจะมีกรกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ใญ่ฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งประธานกรรมการทราบโดยเร็ว ระหว่างนั้นห้ามมิให้พนักงานไตสวนผู้นั้นยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินการไตสวน และให้นำข้อ ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๓ การแจ้งข้อกล่าวหาและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๒.๓.๑ เมื่อพนักงานไตสวนเห็นว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนข้อกล่าวหาให้พนักงานไตสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงข้อกล่าวหา และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาอันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหา

ในการแจ้งข้อกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานไตสวนจัดทำเป็นบันทึกตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเท่าที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี โดยทำเป็นสองฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน

๒.๓.๒ ในการชี้แจงข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาอาจแก้ข้อกล่าวหาโดยทำเป็นหนังสือหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธินำทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ ทั้งนี้ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าวต้องมีใช้พยานในเรื่องที่กล่าวหา

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาด้วยวาจาให้นำข้อ ๒๗ และข้อ ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเอง หรือจะอ้างพยานหลักฐานแล้วขอให้พนักงานไตสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้ ทั้งนี้ หากพนักงานไตสวนเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรมจะขยายระยะเวลาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาออกไปตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในกรณีที่พนักงานไตสวนเห็นว่า พยานหลักฐานใดที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวหา หรือเป็นการประวิงให้ชักช้า พนักงานไตสวนจะไม่ทำการไตสวนพยานหลักฐานนั้นก็ได้

๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน

๒.๔.๑ ให้พนักงานไตสวนมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด

ในการไตสวนข้อเท็จจริงของพนักงานไตสวน ห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการไตสวนข้อเท็จจริง

การถอนคำร้อง หรือคำร้อง หรือคำกล่าวหา ไม่ตัดอำนาจของพนักงานไตสวนที่จะดำเนินการไตสวนข้อเท็จจริงต่อไป

๒.๔.๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานไตสวน ให้พนักงานไตสวนมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.

๒๕๔๒ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ โดยในการใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๑) และ (๓) ให้พนักงานไต่สวนเสนอหนังสือ หรือคำสั่งให้ประธานกรรมการ กรรมการหรือเลขาธิการ ซึ่งประธานกรรมการ มอบหมายเป็นผู้ลงนาม ส่วนการใช้อำนาจมาตรา ๒๕ (๒) และมาตรา ๒๖ (๒) ให้พนักงานไต่สวนเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณา โดยผ่านกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งตามข้อ ๑๐ และเมื่อคณะกรรมการมีมติให้ความเห็นชอบ ให้พนักงานไต่สวนเสนอหนังสือหรือคำสั่งให้ประธานกรรมการ กรรมการหรือเลขาธิการ ซึ่งประธานกรรมการมอบหมายเป็นผู้ลงนาม

๒.๔.๓ การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวน ข้อเท็จจริงให้พนักงานไต่สวนบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด เมื่อใด และใช้เพื่อประโยชน์ใด

๒.๔.๔ การสอบปากคำพยาน ห้ามมิให้บุคคลอื่นอยู่ในที่นั้นด้วย เว้นแต่บุคคลซึ่งพนักงานไต่สวนอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๔.๕ การสอบปากคำผู้ให้ถ้อยคำ หรือพยาน ให้บันทึกถ้อยคำมีสาระสำคัญตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อได้บันทึกถ้อยคำเสร็จแล้ว ให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และให้พนักงานไต่สวนซึ่งร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้พนักงานไต่สวนอย่างน้อยหนึ่งคนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกหน้า

๒.๔.๖ ในกรณีที่การไต่สวนข้อเท็จจริงพบว่า มีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดในเรื่องที่อยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง หรือถ้าพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ให้พนักงานไต่สวนรายงานคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรแก่กรณีโดยเร็ว

๒.๔.๗ ถ้าคณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาไว้ชั่วคราว และ ผู้ถูกกล่าวหายื่นคำร้องขอผ่อนผัน หรือขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ หรือแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินนั้นมิได้เกี่ยวข้องกับกรรณการร้ายแรงผิดปกติ ให้พนักงานไต่สวนตรวจสอบข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน แล้วทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

๒.๕ การพิจารณาและสรุปสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒.๕.๑ เมื่อพนักงานไต่สวนได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงตามที่มีการกล่าวหา และที่ผู้ถูกกล่าวหามาใช้อ้าง หรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา นั้นเพียงพอแล้ว ให้ประชุมพิจารณาพยานหลักฐานวินิจฉัยในประเด็นข้อเท็จจริงและประเด็นปัญหาของกฎหมาย แล้วมีมติว่าสมควรดำเนินคดีอาญา คดีร้ายแรงผิดปกติ หรือคดีวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ พร้อมเหตุผลแล้วจัดทำสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงตามมาตรา ๕๐ เสนอต่อประธานกรรมการ

๒.๕.๒ เมื่อประธานกรรมการได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาภายในสามสัปดาห์

จากที่กล่าวมาย่อมนเห็นได้ว่ากระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะดำเนินการโดยรูปแบบใด ย่อมมีข้อกำหนดบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อนุกรรมการ

ไต่สวน หรือองค์คณะพนักงานไต่สวน ควรอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการโดยยึดหลักนิติธรรมอย่างหลักเลี่ยงมิได้

การนำหลักนิติธรรมมาใช้ในกระบวนการไต่สวนของ ป.ป.ช.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีการบัญญัติถึงหลักนิติธรรมไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๓ วรรคสอง ว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” โดยเน้นความสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ซึ่ง คำว่า “การปฏิบัติหน้าที่” หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่กระทำการกิจต่างๆ เช่น รัฐสภาใช้อำนาจหน้าที่ออกกฎหมาย คณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่บริหารประเทศ ศาลมีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งกรณีเหล่านี้เองที่ต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ถ้ากระทำเกินจากที่กฎหมายกำหนด เรียกว่า “เกินอำนาจ” (Ultra Vires) ถ้าทำน้อยกว่าที่กฎหมายสั่งเรียกว่า “บกพร่อง” (Deficiency) ถ้าใช้อำนาจแต่ด้วยเจตนาถลำนแก่งไม่เป็นธรรม เรียกว่า “เบี่ยงเบนจากอำนาจ” (Abuse of Power) ซึ่งการบัญญัติหลักนิติธรรมดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก โดยมิได้มีการขยายความหมายของหลักนิติธรรมโดยตัวบทกฎหมาย แต่เอาเจตนารมณ์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมเปรียบเสมือนแนวคิด วิถีชีวิตของชาวตะวันตก หรือความหมายของหลักนิติธรรมตามแนวความคิดทางสหราชอาณาจักร (กลุ่มประเทศระบบกฎหมายแบบคอมมอน ลอว์ (COMMON LAW) หรือเรียกกันว่า “ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร” หรือ “ระบบกฎหมายจารีตประเพณี”) มาใช้กับประเทศไทยได้เป็นหลัก ซึ่งสหราชอาณาจักรได้นำหลักนิติธรรม มาใช้กับศาลยุติธรรมเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่นำหลักนิติธรรมมาใช้กับทุกองค์กร ไม่ว่าจะป็นรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตามเจตนารมณ์ของหลักนิติธรรมในประเทศไทย ตามการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญในมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญนั้น คือ “เจตนารมณ์ กำหนดที่มาของอำนาจอธิปไตยและหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งนี้ การใช้อำนาจนั้นต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อให้เป็นไปตามหลัก นิติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และจะใช้อำนาจรัฐโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับนั้นไม่ได้” แต่การนำหลักนิติธรรมดังกล่าวเป็นการผูกพันการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กรให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม แต่มิได้บัญญัติไว้ว่าหากองค์กรใดไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ขัดหรือแย้งกับหลักนิติธรรม ผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่ขัดหรือแย้งกับหลักดังกล่าวจะมีผลเป็นอย่างไร จะต้องพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรของรัฐที่ใช้อำนาจรัฐนั้นอย่างไร โดยหลักแล้วหลักนิติธรรมไม่สามารถอยู่อย่างเอกเทศโดยตัวของมันเอง ซึ่งสาระสำคัญของหลักนิติธรรมมีแฝงอยู่ในรัฐธรรมนูญแต่อาจไม่ชัดเจน ย่อมทำให้เกิดผลดีในการตีความการใช้อำนาจของรัฐสำหรับองค์กรที่มีอำนาจตีความ ส่วนสาระสำคัญของ

^๕ รายงานการวิจัย วิสิฐ ญาณภริต และคณะ. บริบทหลักนิติธรรมในต่างประเทศ . ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร , ๒๕๕๗.

หลักการอื่นๆของหลักนิติธรรมและหลัก นิติรัฐก็ยังมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในทางการเมือง สิทธิในชีวิตร่างกาย สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในการชุมนุม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ซึ่งหากมีการละเมิดสามารถฟ้องร้องให้มีการตรวจสอบทางศาลได้ ไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม หรือศาลปกครอง แต่ไม่มีมาตราใดหรือคำพิพากษาของศาลที่ให้ความหมายและขอบเขตการบังคับใช้หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ประเด็นดังกล่าวมาข้างต้นเป็นเรื่องที่ควรจะนำมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาโครงสร้างของหลักนิติธรรมมาในรัฐธรรมนูญไทยในโอกาสต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่อง ใช้หลักนิติธรรมตามแบบอย่างของสหราชอาณาจักรแทนที่จะเป็นตามรูปแบบของหลักนิติรัฐของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (กลุ่มประเทศระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์ (CIVIL LAW SYSTEM) หรือ “ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร” หรือ “ระบบประมวลกฎหมาย”)

การนำหลักนิติธรรมมาใช้ในประเทศไทยตามหลักทฤษฎีหลักนิติธรรมของสหราชอาณาจักรได้รับการพัฒนาขึ้นจากการสะสมประสบการณ์ในอดีตจนเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งเปรียบเสมือนจิตวิญญาณ และประชาชนต่าง เคารพนับถือในหลักนิติธรรม เพราะเหมาะสมกับสภาพการเมือง การปกครองต่อระบบกฎหมายสหราชอาณาจักร เพราะสหราชอาณาจักรนั้นไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีที่สะสมมาเป็นเวลานาน ไม่ได้ใช้กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ความชัดเจน แน่นนอนของกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นไม่มี แต่เมื่อประเทศไทยนำหลักนิติธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แนวคิดเหล่านั้นอาจไม่เหมาะสมกับประเทศไทยเสียทีเดียว เพราะประเทศไทยใช้ประมวลกฎหมาย สร้างกฎหมายลายลักษณ์อักษร และรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร รวมทั้งการกำหนดหลักความ สูงสุดของรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หลักว่าด้วยลำดับศักดิ์ของกฎหมาย กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่าจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ ต้องมีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่ารัฐจะล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ ต้องมีการกำหนดขอบเขตอำนาจรัฐอย่างชัดเจน โดยการแบ่งแยกอำนาจ รัฐออกเป็น ๓ ฝ่าย คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ซึ่งแตกต่างจากหลักนิติธรรมของสหราชอาณาจักรที่ศาลเป็นผู้บัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้เองได้โดยปกติ หรือที่เรียกว่ากฎหมายที่เกิดขึ้นจากคำวินิจฉัยของศาล ในภาษาอังกฤษว่า Judge-made Law ดังนั้น ศาลจะคิดสร้างหลักได้ก็ได้และกลายเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบกฎหมายสหราชอาณาจักร โดยปกติจะไม่สามารถใช้อำนาจส่วนตัวเปลี่ยนแปลงกฎหมายจารีตประเพณีได้ตามอำเภอใจ ขณะเดียวกันสหราชอาณาจักรก็ใช้ระบบศาลเดียว ก็คือ ศาลยุติธรรม โดยมี ความแตกต่างจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และใช้ระบบศาลคู่ คือ ศาลยุติธรรมและศาลอื่นๆ เช่น ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาล จะเป็นผู้ค้นหากฎหมายโดยการตรวจสอบจากประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรต่างๆ ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยโดยการตีความกฎหมายมากกว่าจะเป็นผู้สร้างกฎหมาย จึงต้องคำนึงถึงนิติวิธีที่เหมาะสมในการนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้กับประเทศไทย หลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐก็ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว คือ หลักนิติธรรมมีได้เน้นเนื้อหาสาระของกฎหมายเป็นตัวตั้งแต่นั่นที่กระบวนการหรือขั้นตอนเป็นสำคัญ โดยเชื่อว่ากระบวนการที่ดีสามารถสร้างความเป็นธรรมได้ แต่หลักนิติรัฐนั้นเน้นที่การสร้างระบบกฎหมายที่มี

เนื้อหาในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักนิติธรรมอันเป็นหลักสากลจึงต้องพิจารณาจากระบบกฎหมายของแต่ละประเทศด้วย เพราะหลักนิติธรรมไม่ใช่หลักที่เป็นเอกเทศในตัวเองจนขาดความเชื่อมโยงกับสิ่งที่กฎหมายรับรองไว้ เช่น หลักความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นต้น โดยปล่อยให้ศาลหรือผู้ใช้กฎหมายไปหาความหมายและขอบเขตเอาเองโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและสิทธิมนุษยชน โดยใช้มาตรา ๓ วรรคสองก็เพียงพอ ซึ่งสาระสำคัญของหลักนิติธรรม และหลักนิติรัฐ คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่มีให้ถูกรังแกจากผู้มีอำนาจ จึงต้องมี การสร้างระบบกฎหมายมาแทนตัวบุคคล คือกฎหมายเป็นใหญ่ เป็นการปกครองโดยกฎหมายที่สังคมจะขาดเสียมิได้ หากปล่อยให้ศาลสามารถสร้างความหมายและขอบเขตใหม่ๆ ตามหลักนิติธรรมของสหราชอาณาจักรก็จะไม่ใช่กฎหมายเป็นใหญ่แต่จะกลายเป็นว่าศาลเป็นใหญ่ (Judicial Review) หรือ การปกครองโดยศาล (Rule of Judiciary) ดังนั้น ศาลจึงเป็นองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอื่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม แต่ขณะเดียวกันศาลก็ต้องไม่ฝ่าฝืนหลักนิติธรรมเช่นกัน

ปัญหาเกี่ยวกับการตีความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๓ วรรคสอง นั้น เน้นความสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ โดยทุกองค์กรต้องปฏิบัติ หน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความเป็นธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้ และจะใช้อำนาจรัฐโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับไม่ได้ ซึ่งการใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปตามกฎหมายและโดยถูกต้องชอบธรรม แต่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติเช่นไรถึงจะเป็นไปตามหลักนิติธรรมและการที่องค์กรต่างๆ ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตาม หรือโดยชัดหรือแย้งกับหลักนิติธรรม จึงจะต้องมาตีความว่าการปฏิบัติให้เกิดความยุติธรรมเช่นไร ถึงจะเป็นไปตามหลักนิติธรรมในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร นั้น การค้นหาหลักกฎหมายจะได้มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย หรือกฎหมายลายลักษณ์อักษรต่างๆ ที่ได้บัญญัติไว้ ซึ่งในทางปฏิบัติไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะชี้ว่าสิ่งใดยุติธรรมหรือไม่ เพราะความยุติธรรมเป็นเรื่องนามธรรม ในบางกรณีก็มีความเห็นที่แตกต่างกันได้

คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ ได้ศึกษาวิจัย และค้นคว้าทางวิชาการเกี่ยวกับความเป็นมาของหลักนิติธรรม ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญเป็นการให้ความหมายของหลักนิติธรรม แบบกระชับง่ายแก่การศึกษาโดยจำแนกหลักนิติธรรมออกเป็นสองประการคือหลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง และหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ

หลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ลักษณะที่ดีของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม หรือเรียกอีกอย่างว่าอุดมคติของกฎหมาย สาระสำคัญของหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง หรือกฎหมายที่ดีมี ๑๖ ประการ ได้แก่

๑. กฎหมายที่ดีต้องมีความชัดเจน
๒. กฎหมายที่ดีต้องไม่ขัดแย้งกันเอง

๓. กฎหมายที่ดีต้องมีเหตุผล
 ๔. กฎหมายที่ดีต้องนำไปสู่ความเป็นธรรม
 ๕. กฎหมายที่ดีต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ หรือสิทธิขั้นพื้นฐาน
 ๖. กฎหมายที่ดีต้องทันสมัย และสามารถรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม
 ๗. กฎหมายที่ดีต้องบัญญัติตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้
 ๘. กฎหมายที่ดีไม่ควรมีผลย้อนหลังเป็นผลร้ายหรือกระทบต่อ สิทธิ หน้าที่ หรือความรับผิดชอบของบุคคล
 ๙. กฎหมายที่ดีต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด
 ๑๐. กฎหมายที่ดีต้องมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ และเคารพกฎหมาย
 ๑๑. กระบวนการนิติบัญญัติต้องเป็นกระบวนการที่เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้
 ๑๒. กระบวนการยุติธรรมที่ดีควรเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์
 ๑๓. กระบวนการยุติธรรมที่ดีควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก ไม่ชักช้าด้วย ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และด้วยความเป็นธรรม
 ๑๔. กระบวนการยุติธรรมที่ดีควรส่งเสริมให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
 ๑๕. นักกฎหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีต้องมีความ เป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่
 ๑๖. นักกฎหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีต้องซื่อสัตย์ สุจริตยึดหลักคุณธรรม เมตตาธรรม และสันติธรรม
- สำหรับหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด หรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง หลัก พื้นฐานแห่งกฎหมายที่กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติ ธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายนี้จะถูกล่วงละเมิดไม่ได้ หาก กฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลคือจะใช้บังคับไม่ได้ สำคัญ ของหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด ได้แก่
๑. หลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้พิพากษาและตุลาการ
 ๒. กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป
 ๓. กฎหมายต้องมีการประกาศใช้ให้ประชาชนทราบ
 ๔. กฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ
 ๕. ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องมีสิทธิในการต่อสู้คดี
 ๖. เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจ
 ๗. กฎหมายจะยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่การกระทำที่ยังไม่เกิดขึ้นไม่ได้
- ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นำหลักนิติธรรมมาใช้ในกระบวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. โดย ออกเป็นระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะอนุกรรมการ ไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ไว้แล้ว

สรุป

เมื่อมองขั้นตอนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งที่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะอนุกรรมการไต่สวน และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในกระบวนการและขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยพนักงานไต่สวน เป็นระเบียบที่กำหนดกระบวนการและขั้นตอนสอดคล้องกับ “หลักนิติธรรม” แทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะโดยหลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง และหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบก็ตาม โดยจะเทียบเคียงตามหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด ดังนี้

๑. หลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวน

ความเป็นอิสระและความเป็นกลางของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวน หมายถึง คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวน ความเป็นอิสระในการพิจารณาดำเนินการไต่สวน ภายใต้หลักกฎหมาย ความเป็นอิสระเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานเพื่อให้คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวนสามารถดำรงตนด้วยความเป็นกลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยต่างๆ โดยปราศจากอคติไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด โดยเที่ยงธรรมตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ความเป็นอิสระอันเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางนั้น อาจพิจารณาได้ว่ามีอยู่ ๒ รูปแบบ กล่าวคือ

๑) ความเป็นอิสระและความเป็นกลางจากภายนอก คือ คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวนจะต้องไม่อยู่ภายใต้อำนาจการสั่งการและแทรกแซงได้จากผู้อื่น

๒) ความเป็นอิสระและความเป็นกลางจากภายใน คือ คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวน ต้องพิจารณาไต่สวนโดยปราศจากอคติทั้งปวง

๒. ระเบียบทั้งสองฉบับใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่สามารถใช้อย่างเฉพาะเจาะจงกับบางกรณีโดยเฉพาะจะจงได้

๓. ระเบียบทั้งสองฉบับมีการประกาศใช้ให้ประชาชนทราบในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เพื่อให้ประชาชนรับทราบและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

๔. ระเบียบทั้งสองฉบับไม่มีขั้นตอนดำเนินการทางอาญาที่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ

๕. ผู้ถูกกล่าวหาในระเบียบทั้งสองฉบับมีสิทธิในการต่อสู้ แสดงความบริสุทธิ์ได้อย่างเต็มที่

๖. ระเบียบทั้งสองฉบับกำหนดอำนาจให้คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือพนักงานไต่สวนใช้อำนาจได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น

๗. ระเบียบทั้งสองฉบับไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่การกระทำที่ยังไม่เกิดขึ้น

ดังนั้น จึงตอบได้ว่าขั้นตอนของการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือของพนักงานไต่สวนในปัจจุบัน ย่อมอยู่ภายใต้ “หลักนิติธรรม” อย่างเคร่งครัดแล้ว

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน พ.ศ. ๒๕๕๐

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัย วิสิฐ ญาณภีร์ และคณะ. บริบทหลักนิติธรรมในต่างประเทศ . ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร , ๒๕๕๗.

เอกสารสารสนเทศในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

สำนักงาน ป.ป.ช. . ประวัติและความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ [Online] . แหล่งที่มา

<https://www.nacc.go.th/main.php?filename=nacc๔>. [๑๗ มีนาคม ๒๕๕๙].